DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)
den 20 januari 2005 *

I mål C-225/02,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, som framställts av Juzgado de lo Social nr 3 de Orense (Spanien), genom beslut av den 30 mars 2002, som inkom till domstolen den 17 juni 2002 , i målet mellan

Rosa García Blanco

och

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS),

* Rättegångsspråk: spanska.

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C.W.A. Timmermans samt domarna R. Silva de Lapuerta, R. Schintgen (referent), P. Kūris och G. Arestis,

generaladvokat: J. Kokott,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören M. Múgica Arzamendi,

med beaktande av det skriftliga förfarandet och efter att förhandling hållits den 15 september 2004,

med beaktande av de yttranden som avgivits av:

— Rosa García Blanco, genom A. Vázquez Conde, abogado,

— Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) och Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS), genom A.R. Trillo García och A. Llorente Alvarez, båda i egenskap av ombud,

— Spaniens regering, genom E. Braquehais Conesa, i egenskap av ombud,

— Tysklands regering, genom W.-D. Plessing, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom H. Michard, I. Martínez del Peral och D. Martin, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 28 oktober 2004 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande rör tolkningen av dels artiklarna 12 EG, 39 EG och 42 EG, dels artiklarna 45 och 48.1 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juli 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996 (EGT L 28, 1997, s. 1), i dess lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 1606/98 av den 29 juni 1998 (EGT L 209, s. 1) (nedan kallad förordning nr 1408/71).

2 Begäran har framställts i en tvist mellan Rosa García Blanco, å ena sidan, och Instituto Nacional de la Seguridad Social (nationellt socialförsäkringsorgan) (nedan kallat INSS) och Tesorería General de la Seguridad Social (allmän socialförsäkringskassa) (nedan kallad TGSS), å andra sidan, avseende beviljande av ålderspension enligt spansk lagstiftning.

Tillämpliga bestämmelser

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

3 I artikel 1 r i förordning nr 1408/71 definieras begreppet försäkringsperioder enligt följande:

"avgiftsperioder, anställningsperioder eller perioder av verksamhet som egenföretagare, definierade eller erkända som försäkringsperioder i den lagstiftning enligt vilken de har fullgjorts eller anses vara fullgjorda och alla andra perioder som behandlas som sådana när de enligt denna lagstiftning betraktas som likvärdiga med försäkringsperioder".

4 Artikel 3.1 i förordning nr 1408/71 har följande lydelse:

"Om något annat inte följer av de särskilda bestämmelserna i denna förordning har personer, som är bosatta inom en medlemsstats territorium och för vilka denna förordning gäller, samma skyldigheter och rättigheter enligt en medlemsstats lagstiftning som denna medlemsstats egna medborgare."

5 I artikel 45.1 i samma förordning anges principen om sammanläggning av försäkringsperioder för förvärv, bibehållande eller återfående av rätten till förmåner enligt följande:

"Om en medlemsstats lagstiftning för förvärv, bibehållande eller återfående av rätten till förmåner enligt ett system som inte är ett särskilt system som avses i punkt 2 eller 3 kräver att försäkrings- eller bosättningsperioder har fullgjorts, skall den behöriga institutionen i den medlemsstaten, i förekommande fall, beakta försäkrings- eller bosättningsperioder som har fullgjorts enligt andra medlemsstaters lagstiftning oavsett om sådana perioder har fullgjorts enligt ett allmänt system eller enligt ett särskilt system och oavsett om så skett som anställd eller som egenföretagare. Dessa perioder skall därvid beaktas som om de hade fullgjorts enligt den lagstiftning som institutionen tillämpar."

6 I artikel 46.2 i förordning nr 1408/71 föreskrivs följande:

"Om villkoren i en medlemsstats lagstiftning för rätt till förmåner uppfylls endast efter tillämpning av artikel 45 och/eller artikel 40.3 skall följande regler tillämpas:

a) Den behöriga institutionen skall beräkna det teoretiska beloppet för den förmån som personen skulle kunna göra anspråk på om alla försäkrings- och/eller bosättningsperioder som har fullgjorts enligt lagstiftningen i de medlemsstater som den anställde eller egenföretagaren har omfattats av hade fullgjorts i den medlemsstaten och enligt den lagstiftning som institutionen tillämpar den dag då förmånen beviljas. Om förmånens belopp enligt den lagstiftningen inte är beroende av de fullgjorda periodernas längd, skall detta belopp anses utgöra det teoretiska belopp som avses i detta stycke.

b) Den behöriga institutionen skall sedan fastställa förmånens faktiska belopp på grundval av det teoretiska belopp som avses i föregående stycke enligt proportionen mellan längden av de försäkrings- eller bosättningsperioder som

har fullgjorts innan försäkringsfallet inträffar enligt den lagstiftning som denna institution tillämpar och den totala längden av de försäkrings- och bosättningsperioder som har fullgjorts enligt alla de berörda medlemsstaternas lagstiftningar innan försäkringsfallet inträffade."

7 I artikel 48.1 i samma förordning föreskrivs ett undantag från skyldigheten att bevilja ålderspension när försäkringsperioderna underskrider ett år. Bestämmelsen har följande lydelse:

"Utan hinder av bestämmelser i artikel 46.2 skall institutionen i en medlemsstat inte vara skyldig att bevilja förmåner med anledning av perioder som har fullgjorts enligt den lagstiftning som den tillämpar och som skall beaktas då försäkringsfallet inträffar.

— om längden av nämnda perioder inte uppgår till ett år, och

— om endast dessa perioder beaktas, någon rätt till förmån inte skulle finnas enligt bestämmelserna i denna lagstiftning "

De nationella bestämmelserna

8 I artikel 161.1 b i den allmänna lagen om social trygghet, i dess kodifierade version enligt kungligt lagdekret nr 1/94 av den 20 juni 1994 (BOE nr 154 av den 29 juni 1994), sådan den ändrats genom lag nr 50/98 av den 30 december 1998 om skattemässiga, administrativa och sociala åtgärder (BOE av den 31 december 1998) (nedan kallad den allmänna lagen om social trygghet), villkoras rätten till ålderspension av att avgifter har erlagts under minst femton år, varav två år skall ha fullgjorts inom de femton år som omedelbart föregår den dag då försäkringsfallet inträffade.

9 I artikel 218 i den allmänna lagen om social trygghet föreskrivs att i de fall försäkringstagaren erhåller arbetslöshetsersättning erlägger Instituto Nacional de Empleo (nationellt organ för arbetslöshetsförsäkring) (nedan kallat INEM) olika socialförsäkringsavgifter beroende på vilken förmån som utbetalas. I artikel 218.2 i denna lag föreskrivs således följande:

"När arbetslöshetsersättning utbetalas till personer som är äldre än 52 år skall det behöriga försäkringsorganet dessutom erlägga socialförsäkringsavgifter avseende pension."

10 Sådan ersättning skall enligt artikel 215.1.3 i den allmänna lagen om social trygghet utgå till arbetslösa som under sex år har betalat in avgifter till arbetslöshetsförsäkringen och som, förutom ålderskravet, uppfyller samtliga villkor för att beviljas sådan ålderspension inom det spanska sociala trygghetssystemet som bygger på avgiftsplikt.

11 Den tjugoåttonde tilläggsbestämmelsen i den allmänna lagen om social trygghet, som trädde i kraft den 1 januari 1999, till följd av utfärdandet av lag nr 50/98, har följande lydelse:

"De socialförsäkringsavgifter som det behöriga försäkringsorganet erlagt för ålderspension i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 218.2 i denna lag, skall beaktas vid beräkningen av underlaget för ålderspensionen och den procentsats som skall tillämpas på denna. Socialförsäkringsavgifterna har inte i något fall någon giltighet eller någon rättslig betydelse för styrkandet av att den minimiperiod, under vilken socialförsäkringsavgifter enligt artikel 161.1 b i denna lag måste ha erlagts, är fullgjord. Denna period måste enligt artikel 215 första stycket tredje punkten vara fullgjord för att en begäran om [arbetslöshetsersättning] till [arbetslösa] personer som är äldre än 52 år skall bifallas."

Tvisten i målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

12 Den 18 oktober 2000, vid 65 år fyllda, ansökte Rosa García Blanco, född den 9 oktober 1935 och avliden den 14 maj 2002, om beviljande av ålderspension från den tyska och den spanska socialförsäkringen. Rosa García Blanco hade erlagt socialförsäkringsavgifter dels enligt tysk lagstiftning under 209 månader — mer än 17 år — under perioden den 1 augusti 1966–31 maj 1984, dels enligt spansk lagstiftning under sammanlagt 4 265 dagar. Dagarna är fördelade enligt följande:

— 185 dagar, som fullgjordes mellan den 1 juni och den 2 december 1984 då Rosa García Blanco erhöll arbetslöshetsersättning och under vilka INEM erlade

socialförsäkringsavgifter i hennes namn avseende alla lagstadgade trygghetsförmåner i Spanien, bland annat avseende ålderspension,

— 4 080 dagar, som Rosa García Blanco fullgjorde mellan den 9 augusti 1989 och den 9 oktober 2000 då hon erhöll arbetslöshetsersättning för arbetslösa personer som är äldre än 52 år och under vilka INEM erlade socialförsäkringsavgifter i hennes namn uteslutande med avseende på ålderspension.

13 Det framgår av handlingarna i målet att Rosa García Blanco från och med den 1 december 1989 erhöll anhörigpension till följd av att hennes mor, som hon bott tillsammans med, hade avlidit.

14 Rosa García Blanco beviljades pension från den tyska socialförsäkringen. INSS avslog hennes pensionsansökan i beslut av den 27 april 2001 med motivering att hon inte i Spanien hade fullgjort de minimiförsäkringsperioder som krävs för att pension skall beviljas. INSS fann nämligen att den period om 4 080 dagar då Rosa García Blanco erhöll särskild arbetslöshetsersättning och under vilken INEM erlade socialförsäkringsavgifter i hennes namn inte får beaktas enligt den tjugoåttonde tilläggsbestämmelsen i den allmänna lagen om social trygghet. Vad gäller de återstående 185 dagarna då hon i Spanien erhöll lagstadgad arbetslöshetsersättning och under vilka socialförsäkringsavgifter också erlades i hennes namn, kan inte heller dessa beaktas enligt artikel 48.1 i förordning nr 1408/71, eftersom perioden inte uppgår till ett år.

15 I maj år 2001 väckte Rosa García Blanco talan mot INSS och TGSS vid Juzgado de lo Social nr 3 de Orense och yrkade att den nationella domstolen skulle fastställa att hon enligt spansk lagstiftning har rätt till ålderspension från den 10 oktober 2000.

16 Enligt den hänskjutande domstolen uppkommer i första hand frågan huruvida den tjugoåttonde tilläggsbestämmelsen i den allmänna lagen om social trygghet, med giltig verkan kan medföra att de 4 265 dagar som avses i punkt 12 i denna dom inte får beaktas vid beräkningen av huruvida försäkringsperioden överskrider ett år, och huruvida INSS i så fall, med stöd av artikel 48.1 i förordning nr 1408/71, inte är skyldigt att bevilja förmåner med anledning av den perioden.

17 För det andra råder tveksamhet om huruvida denna tilläggsbestämmelse, i den mån det föreskrivs att vissa avgifter, såsom socialförsäkringsavgifter som uteslutande avser ålderspension, inte får beaktas vid beräkningen av de försäkringsperioder som avses i artikel 161.1 b i nämnda lag, är diskriminerande gentemot migrerande arbetstagare, eftersom de skall ha fullgjorts vid tidpunkten för ingivandet av ansökan om särskild arbetslöshetsersättning till arbetslösa personer som är äldre än 52 år.

18 Den hänskjutande domstolen syftar i det avseendet på arbetstagare som har erhållit sådan arbetslöshetsersättning på grund av att de försäkringsperioder som har fullgjorts enligt lagstiftningen i flera andra medlemsstater har beaktats i enlighet med domstolens rättspraxis (se dom av den 20 februari 1997 i de förenade målen C-88/95, C-102/95 och C-103/95, Martínez Losada m.fl., REG 1997, s. I-869, och av den 25 februari 1999 i mål C-320/95, Ferreiro Alvite, REG 1999, s. I-951).

19 Dessa arbetstagare kan emellertid inte göra anspråk på de socialförsäkringsavgifter som INEM erlagt avseende ålderspension under den period arbetslöshetsersättning har utgått för att fullgöra den minimiperiod under vilken socialförsäkringsavgifter måste ha erlagts enligt 161.1 b i den allmänna lagen om social trygghet.

20 Mot denna bakgrund beslutade Juzgado de lo Social nr 3 de Orense att vilandeförklara målet och hänskjuta följande frågor till domstolen för ett förhandsavgörande:

"1) Utgör artikel 12 EG och artiklarna 39–42 EG ... samt artikel 45 i ... förordning ... nr 1408/71 ... hinder mot en bestämmelse i nationell rätt, som innebär att socialförsäkringsavgifter avseende ålderspension som det behöriga organet för arbetslöshetsförsäkring erlagt för en arbetstagare under den period då denne erhöll vissa arbetslöshetsersättningar inte får beaktas vid beräkningen av de olika försäkringsperioder som föreskrivs i den nationella lagstiftningen och inte heller medför rätt till åldersförmåner, när detta medför att en arbetstagare som drabbats av långtidsarbetslöshet, som dessa ersättningar skall kompensera, helt saknar möjlighet att styrka inbetalningar av andra socialförsäkringsavgifter avseende ålderspension än dem som enligt lag inte får beaktas, något som innebär att endast de arbetstagare som har utövat sin rätt till fri rörlighet berörs av denna nationella bestämmelse, arbetstagare vilka inte kommer att kunna göra anspråk på nationell ålderspension trots att de föreskrivna försäkringsperioderna skall anses fullgjorda enligt artikel 45 i förordning nr 1408/71?

2) Utgör artikel 12 EG och artiklarna 39–42 EG ... samt artikel 48.1 i ... förordning ... nr 1408/71 ... hinder mot bestämmelser i nationell rätt, som innebär att socialförsäkringsavgifter avseende ålderspension som det behöriga organet för arbetslöshetsförsäkring erlagt för en arbetstagare under den period då denne erhöll vissa arbetslöshetsersättningar inte får beaktas vid bedömningen av

frågan om de sammanlagda försäkrings- eller bosättningsperioder som har fullgjorts enligt denna medlemsstats lagstiftning uppgår till ett år, när detta medför att en arbetstagare som drabbats av långtidsarbetslöshet, som dessa ersättningar skall kompensera, helt saknar möjlighet att styrka inbetalningar av andra socialförsäkringsavgifter avseende ålderspension än dem som intjänats och betalats under arbetslösheten, något som innebär att endast de arbetstagare som har utövat sin rätt till fri rörlighet berörs av denna nationella bestämmelse, arbetstagare vilka inte kommer att kunna göra anspråk på nationell ålderspension, trots att det nationella försäkringsorganet enligt artikel 48.1 i förordning nr 1408/71 inte är befriat från skyldigheten att bevilja nationella förmåner?"

21 Genom skrivelse av den 8 april 2003 informerade INSS domstolen om att Rosa García Blanco — som under tiden avlidit — genom beslut av den 3 april 2003 hade fått sin ansökan om ålderspension beviljad från den 10 oktober 2000. Detta beslut gav för övrigt dottern till den avlidna möjlighet att i egenskap av rättsinnehavare välja mellan denna pension och den anhörigpension som hon redan hade beviljats, eftersom förmånerna inte kunde kumuleras. Dottern valde den sistnämnda förmånen, vars belopp är högre än ålderspensionen.

22 Genom skrivelse från förstainstansrättens kansli av den 10 april 2003 tillfrågades den hänskjutande domstolen om den mot bakgrund av dessa omständigheter önskade återkalla sin ansökan om förhandsavgörande.

23 Genom skrivelse av 11 april 2003 svarade den hänskjutande domstolen att den vidhöll sin ansökan, bland annat därför att ett svar på frågan kunde användas i andra mål som för närvarande var under prövning där.

24 Genom skrivelser av den 7 juli och den 18 september 2003 frågade domstolens kansli återigen den hänskjutande domstolen om målet fortfarande var anhängigt där. Kansliet påpekade att domstolen endast är behörig att meddela förhandsavgörande i mål som är anhängiga vid en nationell domstol. Kansliet erinrade vidare den hänskjutande domstolen om att det står denna fritt att ställa samma tolkningsfrågor till domstolen i ett annat vid den hänskjutande domstolen anhängigt mål.

25 I sitt svar av den 7 oktober 2003 bekräftade den hänskjutande domstolen att målet fortfarande var anhängigt där, då den avlidnas rättsinnehavare inte hade återkallat talan och att motparterna inte uttryckligen hade upphävt det ursprungliga avslagsbeslut som ligger till grund för tvisten i målet vid den nationella domstolen.

Domstolens svar

26 Domstolen erinrar om att det förfarande som föreskrivs i artikel 234 EG enligt fast rättspraxis är ett instrument för samarbete mellan domstolen och de nationella rättsinstanserna, genom vilket domstolen tillhandahåller de sistnämnda de gemenskapsrättsliga tolkningsdata som dessa domstolar behöver för att lösa de tvister som föreläggs dem (se bland annat dom av den 8 november 1990 i mål C-231/89, Gmurzynska-Bscher, REG 1990, s. I-4003, punkt 18, av den 12 mars 1998 i mål C-314/96, Djabali, REG 1998, s. I-1149, punkt 17, och av den 21 januari 2003 i mål C-318/00, Bacardi-Martini och Cellier des Dauphins, REG 2003, s. I-905, punkt 41).

27 Det framgår således både av ordalydelsen och dispositionen i artikel 234 EG att förfarandet med förhandsavgörande förutsätter att ett mål faktiskt är anhängigt vid den nationella domstolen, och att den nationella domstolen inom ramen för detta mål kommer att fatta ett beslut med beaktande av förhandsavgörandet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 juni 1995 i de förenade målen C-422/93–C-424/93, Zabala Erasun m.fl., REG 1995, s. I-1567, punkt 28, och domen i det ovannämnda målet Djabali, punkt 18).

28 En begäran om förhandsavgörande grundar sig på det behov som är knutet till den faktiska lösningen av en tvist och inte på avgivandet av rådgivande yttranden i allmänna eller hypotetiska frågor (domen i det ovannämnda målet Djabali, punkt 19, domen i det ovannämnda målet Bacardi-Martini och Cellier des Dauphins, punkt 42, och dom av den 25 mars 2004 i de förenade målen C-480/00–C-482/00, C-484/00, C-489/00–C-491/00 och C-497/00–C-499/00, Azienda Agricola Ettore Ribaldi m.fl., REG 2004, s. I-2943, punkt 72).

29 Sedan Juzgado de lo Social nr 3 de Orense inom ramen för den där anhängiggjorda tvisten hänskjutit tolkningsfrågor till domstolen har Rosa García Blancos ansökan om ålderspension beviljats enligt spansk lagstiftning, med verkan från det datum då hon kunde göra gällande sin rätt till pension. Det är dessutom ostridigt att Rosa García Blancos dotter i sin egenskap av rättsinnehavare har avstått från denna lagstadgade pension för att i stället erhålla anhörigpension.

30 Sökandens yrkanden i målet vid den nationella domstolen har således till fullo tillmötesgåtts.

31 Därmed är ett svar på de frågor som Juzgado de lo Social nr 3 de Orense har ställt inte längre nödvändigt för att döma i saken.

32 Det saknas således anledning att besvara denna begäran om förhandsavgörande.

Rättegångskostnader

33 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttranden som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

På dessa grunder beslutar domstolen (andra avdelningen) följande dom:

Det saknas anledning att besvara begäran om förhandsavgörande i mål C-225/02.

Underskrifter